

Наша Слова

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 3 (1050) 18 СТУДЗЕНЯ 2012 г.

Год кнігі пачалі з закрыцця беларускіх часопісаў і газет

МІНІСТЭРСТВА ІНФАРМАЦЫІ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Проспект Пераможцаў, 11,
220004, г. Мінск

тэл. (017) 203 92 31, факс (017) 203 34 35

59. 61. 2012 № 03-01-05/300
на № _____

МІНІСТЭРСТВА ІНФАРМАЦЫІ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Проспект Победзіцеляў, 11,
220004, г. Мінск

тэл. (017) 203 92 31, факс (017) 203 34 35

Старшыні ГА "Таварыства беларускай
мовы імя Францішка Скарыны"
Трусаву А.А.

Аб разглядзе звароту

Паважаны Алег Анатольевіч!

У адпаведнасці з даручэннем Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь у Міністэрстве інфармацыі разгляджаны Ваш зварот адносна часопіса "Бярозка". Паведамляем наступнае.

Заснавальнікамі часопіса "Бярозка" выступаюць Міністэрства інфармацыі і РВУ "Літаратура і мастацтва". Выпуск выдання ў 2011 годзе ажыццяўляўся за кошт уласных сродкаў установы і субсідый з рэспубліканскага бюджэту.

Нягледзячы на меры, якія былі прынятыя ў апошні час, фінансава-эканамічныя паказчыкі дзейнасці рэдакцыі часопіса вельмі нізкія. Па выніках 10 месяцаў 2011 года страты ад выпуску дадзенага выдання склалі 75,7 млн. рублёў, удзельная вага ўласных даходаў рэдакцыі знізілася да 41,9%. Падпісны тыраж часопіса на 1.10.2011 - усяго 1142 экз.

У гэтай сувязі было прынята рашэнне аб выпуску часопіса "Бярозка" у 2012 годзе ў новым фармаце - у якасці штотыднёвага дадатку да часопіса "Малодосць" на 24 палосах, які таксама выдаецца РВУ "Літаратура і мастацтва". Адначасова гэта паспрые і павялічэнню колькасці чытачоў "Бярозкі", паколькі тыраж "Малодосці" больш, чым у дваразы вышэй.

Пытанне аб выпуску часопіса "Бярозка" як самастойнага выдання можа быць разгляджана пры ўмове паляпшэння фінансава-эканамічнай сітуацыі.

Намеснік Міністра

У.У. Марусевіч.

Спадару А.А.Трусаву,
старшыні ГА "ТБМ імя Ф. Скарыны",
вул. Румянцава, 13,
г. Менск, 220034.

ПРАПАНОВА

Пры арганізацыі падпіскі на газету "Наша слова" чытачы просяць публікаваць у газеце мастацкія творы для дзяцей. Такая просьба паступіла ад новага падпісчыка на газету В.У. Малочкі. Каб задаволіць пажаданні чытачоў, Салігорская арганізацыя ГА ТБМ прапануе:

1. Адкрыць у газеце "Наша слова" літаратурную старонку кшталту Літаратурнага праекта ў газеце "Новы Час", а для дзяцей — спецыяльны раздзел з назвай "Раніца". Такім чынам мы пакрыем той недахоп у распаўсюдзе матчынай мовы сярод падлеткаў і моладзі, які можа атрымацца пры закрыцці часопіса "Раніца".

2. Скарыстаць для гэтай мэты творчы калектыў часопіса "Раніца".

3. Літаратурную старонку ў газеце ў сувязі з пашырэннем яе маштаба пажадана публікаваць у кожным нумары. Гэтым самым мы можам павялічыць як наклад газеты, так і прывабіць грамадзян, асабліва моладзь, да творчай дзейнасці.

Старшыня Салігорскай арганізацыі ГА "ТБМ імя Ф. Скарыны":

М.Л. Шаравар.

ISSN 2073-7033

Рэдакцыя газеты "Наша слова" ў сувязі з аб'яўленнем 2012 года годам кнігі лічыць патрэбным разглядзець пытанне аб беларускамоўнай дзіцячай перыёдыцы ў Беларусі на паседжанні Рады ТБМ
22 студзеня 2012 года.

120 гадоў з дня нараджэння Браніслава Тарашкевіча

Браніслаў Адамавіч ТАРАШКЕВІЧ (20 студзеня 1892 – 29 лістапада 1938) — беларускі грамадска-палітычны дзеяч, мовазнавец.

Нарадзіўся ў засценку Мацюлішкі Віленскага павету (цяпер Літва) у сялянскай сям'і. У 1916 г. скончыў гістарычна-філалагічны факультэт Петраградскага ўніверсітэта і быў пакінуты там пры кафедры рускай мовы і літаратуры. Працаваў і як прыват-дацэнт старажытнагрэцкай і лацінскай моў. У 1917 г. — адзін з лідараў Беларускай сацыялістычнай грамады. У 1918 г. загадваў культурна-асветным аддзелам Петраградскага аддзялення Белнацкама.

Выступаў у беларускім друку з 1914 году. У 1918 годзе, працуючы загадчыкам культурна-асветнага аддзела Белнацкаму, падрыхтаваў і выдаў у Вільні першую «**Беларускую граматыку для школ**». У ёй аўтар абагульніў і замацаваў пісьмовыя традыцыі, што складаліся ў той час у выданні мастацкай, навукова-папулярнай і публіцыстычнай літаратуры, у пісьмовым друку; улічыў здабыткі тагачаснай лінгвістычнай навукі. Граматыка пасля вытрымала 6 перавыданняў. Граматыка доўгі час

з'яўлялася галоўным падручнікам па беларускай мове, асабліва ў часы беларусізацыі 1920-ых гг.

Пераклаў на беларускую мову «Ліяду» Гамера і «Пана Тадэвуша» Адама Міцкевіча.

У 1919 г. — выкладчык беларускай і старажытнагрэцкай моў у Менскім педагагічным інстытуце. У 1920 г. — загадчык беларускага сектара дэпартаменту асветы Сярэдняй Літвы. З 1921 г. — дырэктар Віленскай беларускай гімназіі, адзін з кіраўнікоў і заснавальнікаў **Таварыства беларускай школы**. У 1922 г. быў абраны паслом у польскі сойм, у 1922—1924 гадах з'яўляўся старшынём Беларускага пасольскага клуба.

24 чэрвеня 1925 года разам з Сымонам Рак-Міхайлоўскім, Паўлам Валашыным і Пятром Мятлой выйшаў са складу БПК і заснаваў пасольскі клуб Беларускай сялянска-работніцкай грамады.

У студзені 1927 г. быў арыштаваны польскімі ўладамі,

а ў траўні 1928 г. засуджаны на 12 год зняволення. Пасля тэрміну зняволення быў зменшаны да 8 гадоў, а ў траўні 1930 года Тарашкевіч быў датэрмінова выпушчаны з астрага.

У лістападзе 1932 г. засуджаны на 8 год катаржнай турмы. З верасня 1933 г. у выніку абмену палітзняволенымі жыву ў СССР. Працаваў загадчыкам аддзела Польшчы і Прыбалтыкі ў Міжнародным аграрным інстытуце (Масква).

6 траўня 1937 г. арыштаваны. 5 студзеня 1938 «двойкай» НКВД і Пракуратуры СССР прыгавораны да расстрэлу. Рэабілітаваны Ваеннай калегіяй Вярхоўнага суда СССР 26 студзеня 1957 года.

120 гадоў з дня нараджэння Рыгора Шырмы

Рыгор Раманавіч ШЫРМА (20 студзеня 1892, в. Шакуны Пружанскага пав. Гарадзенскай губ., цяпер Пружанскі р-н Берасцейскай вобл. — 23 сакавіка 1978, Менск) — беларускі харавы дырыжор, фалькларыст, грамадскі і музычны дзеяч, публіцыст, літаратуразнавец. Народны артыст СССР (1955). Герой Са-

цыялістычнай Працы (1977).

У 1911—1912 г. быў слухачом двухгадовых настаўніцкіх курсаў у Свянцяхах. Паступіў у Сядлецкі настаўніцкі інстытут (скончыў у 1918). У канцы 1-ай Сусветнай вайны мабілізаваны ў армію. Пасля вайны актыўна ўключыўся ў беларускі рух, у 1922 г. дзейнічаў у Беларускім выбарчым камітэце. У 1924 г. арганізаваў хор у Пружаных. З 1926 г. выкладчык спеваў Віленскай беларускай гімназіі, выхавальнік у інтэрнаце гімназіі. Стваральнік харавых калектываў У 1926—1937 г. быў сакратаром Галоўнай управы **Таварыства беларускай школы**. Выдаваў зборнікі беларускіх песняў. Стварыў і кіраваў двума хорами ў Вільні: вучнёўскім пры гімназіі і студэнцкім. Быў звольнены з пасады настаўніка гімназіі.

Арыштоўваўся польскімі ўладамі ў 1930 і 1933 г.

З літаратуразнаўчымі артыкуламі і рэцэнзіямі пачаў выступаць у друку з 1933 г. У 1933 г. разам з Ф. Стацкевічам пачаў выдаваць часопіс «Летапіс ТБШ» (з 1936 «Беларускі летапіс»). Выдаў для школьных і самадзейных хораў зборнікі «Беларускія народныя песні» (1929) і «Наша песня» (1938). У 1940 арганізаваў і ўзначаліў (да 1970) Дзяржаўную акадэмічную харавую капэлу БССР (з 1978 яго імя).

Арыштаваны ў 1941 г., сядзеў на Лубянцы. Вызвалены па хадайніцтве Я. Коласа перад П. Панамарэнкам. Сабраў больш за 2 тыс. беларускіх народных песень. У 1966—1978 г. старшыня праўлення Саюза кампазітараў БССР і сакратар праўлення Саюза кампазітараў СССР, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі (1946). Пахаваны ў Менску на Усходніх могілках.

Народны каляндар – гэта сістэма сталых ці рухомах свят, прысвяткаў, абрадаў, гульняў, звычайў, што замацаваны ў быццё і фальклору. Гэта пераважна спалучэнне язычніцкай і хрысціянскай культуры. Ён уключае традыцыйныя арыенціры (хранонімы) на сельскагаспадарчыя работы і адпачынку ў гадавым, сезонным, месячным і іншых цыклах-рытмах. Утрымлівае традыцыйныя феналагічныя, метэаралагічныя, аграрнамічныя, астранамічныя, астралагічныя і іншыя каляндарныя веды, атрыманыя пераважна шматгадовым досведам.

У народным календары на 2012 год прадстаўлены асноўныя святы і прысвяткі з магчымымі кароткімі тлумачэннямі, прыкметамі і г. д. Дні, якія адзначаюць беларусы-католікі, выдзелены курсівам. У праваслаўных яны замацаваны за старым, юліянскім календаром, што мае 13 лішніх дзён. Зорчак /*/ пазначаны святы «рухомай» царкоўнай пасхаліі.

Умоўныя абазначэнні: *n* – панядзелак, *a* – аўторак, *c* – серада, *ч* – чацвер, *пт* – пятніца, *сб* – субота, *н* – нядзеля. *Даўжыня дня і моманты ўсходу і захаду падаюцца для Менска. Больш падрабязна пра значэнне хранонімаў календара можна прачытаць у нашай кнізе “Беларускі народны календар” (Мінск, 2002).*

Студзень

- 1. н. Новы год.** ВКЛ перайшло на студзеньскі стыль у 1550 г., Расія – з 1700 г.
- пт. Першая, Пасная куцця.** Перадкаляндная вячэра. Які дзень, такі і год. *Тры Каралі.* Католікі праводзілі маскаваны абрад “Тры каралі” або “Гэроды”.
- сб. Божае Нараджэнне.** Пачатак *Каляд.* «Ой, Калядачкі, бліны-ладачкі...». Калядавалі. Насілі «звязду». Паказвалі батлейку. На Каляды праводзілі ігрышчы (“вадзілі казу”, “жанілі Цярэшку”, “пяклі ката”, гулялі ў “Яшчура” і інш.).
- н. Зімні пакроўчык, Маладзёны (Бабыны).** Частавалі бабу-лупарэзніцу.
- пн. Сцяпан.** «На Святога Сцяпана вышэй слуга за пана».
- пт. Шчодрая куцця.** Пачатак *Шчодрого тыдня.* «Мароз, хадзі куццю есці».
- сб. Васіллі.** *Новы год* па праваслаўным календары. «Сею, сею пасяваю, з Новым годам вас вітаю».
- а. Марк.** Калі на Марка пакласці ў зямлю на кароткі час насенне морквы, то летам яно хутчэй прарасце.
- с. Трэцяя, Галодная, Вадапасная куцця.** Апошнія дні Каляд. «Каляда ад’язджае».
- ч. Вадохрышча (Кшчэнне).** «Святое Кшчэнне ваду ксціла..., свет ачысціла і ваду наверх пусціла». «На Вадохрышча завіруха – на Вялікдзень таксама».
- пт. Прывадохрышча – заканчэнне Каляд.** Пачатак *Малой Вясельніцы* (да посту).
- а. Аксіння.** «Аксіння дарогу перамяце, а корм падмяце». *Фядос.* «На Фядоса цёпла».
- с. Тацяна.** Свята студзёнцаў. *Павел.*
- а. Апанас, Гусінае свята.** Свята свойскай жывёлы. «Хавай нос у апанасаўскі мароз».

Люты

- с. Ігнат.** «На Святога Ігната зіма багата».
- ч. Грамніцы, Стрэчанне.** «Калі на Грамніцы нап’ецца певень вадзіцы, то на Юр’я наесца вол травіцы», «Грамніца – хлеба палавіца...».
- н. Агата.** Каровіна свята. «Хлеб і соль Святой Агаты не пусціць бяды да хаты».
- пн. Аксіння Паўзіміца.** «На Аксінні мяце», *Дарота.* «Па Дароце высахнуць хусты на плоце».
- сб. Ігнат.** «Ігнат Грамніцам рад».
- а. Трыфан.** «На Трыфана зорна – вясна позняя». *Валянцін.* Свята закаханых.
- с. Грамніцы, Стрэчанне.** «Зіма з летам сустракалася...», «На Грамніцы палавіна зіміцы».
- сб. Агата.** Каровіна свята.
- п. Рабы тыдзень, Вясельніца, Развіталны тыдзень.** Тыдзень перад Масленіцай.
- а. Пятро.** «Калі на Пятра цёпла, зіма працягнецца да Вялікадня».
- с. *Серада Папальцовая** (пач. Вялікага посту ў католікаў). **Лысяя серада.* Праталіны-

Беларускі народны календар: 2012

залысіны.

- 23. ч. *Блакітны чацвер.** Тумановы дзень. **Валосы (Крывы чацвер).* Свята жывёлы. «На Волосого бліны пыклы ці оладкі, коб булы вылы кладкы». *Прохар.* «Ласі скідаюць рогі», «Прышоў Прохар ды Улас – скоро вясна ў нас».
- 24. пт. *Масляныя Дзяды, Дзедава пятніца, Уласе.** Свята жывёлы. *Мацей.* «На Мацея дарога паце», «На Мацея адліга – будзе мароз».
- 25. сб. *Дзедава субота (Бабы).** «Дзяды не зналі бяды, а ўнукі зазналі мукі».
- 26. н. *Масленіца. *Гуканне вясны.** «Сей пшаніцу ва ўсю руку, калі Масленіца ў маладзіку» (22.02). *Фаціння.* Заступніца ад хвароб.
- 27. п. *Паласказуб.** Першы дзень Вялік. посту. Паласкалі зубы гарэлкаю.
- 29. с. *Уступная серада.** Каб урадзіў лён, мылі верацёны ці калаўроты, гулялі ў карчме і пераскакалі праз пень.

Сакавік

- 2. пт. Фёдар Ціран.** Заступнік ад злодзеяў.
- 3. сб. *Зборавы субота.** Абрад “споведзі дзежкі”.
- н. Казімір.** «Святы Казімір дровы сякець». **Зборніца (Ізбор).* Пачатак збору ў поле. «А Святы Ізбор – бяжыць вада з гор».
- 9. пт. Янка, Паўраценне.** Мядзведзь пава-рочваецца ў бярлозе на другі бок. Наглядалі за зімоўкай пчол.
- 10. сб. Сорака пакутнікаў. Пліска (Прыска).** «На Святога Прыску праб’е лёд і пліска».
- п. Рыгор.** «На Святога Рыгора ідуць рэкі ў мора».
- а. Васіль Капальнік.** Са стрэх капае.
- с. Аўдоця Вясноўка. Гуканне вясны.** «На Аўдокі голы бокі». (1.03 Новы год у мінулым, сакавіцкі каляндарны стыль).
- ч. Хвядот.** «На Хвядота занос – усё сена знясе».
- сб. Герасім Гракоўнік.** «Герасім гракоў прыгнаў». *Вясенняе раўнадзенства.* Даўжыня дня – 11.59, усход – 6.18, захад – 18.17.
- н. Марка.** На Марка грак вяртаецца з выраю.
- п. *Пачатак Хростовага тыдня.** Пяклі “хросты”. Абрад “жаніцьбы коміна”. *Язеп.* «Святы Язеп сярод посту шлюбо дае прахвосту». «На Язэпа пагода – год ураджайны».
- с. *Серадапасце.** Выпякалі “хростцы”.
- ч. Саракі.** Свята птушак. Прылятае 40 выраяў. «Святыя Саракі ў поле саху валаклі».
- н. Рыгор.** «На Рыгора зіма ідзе ў мора». *Феафан.* Калі дзень пачынаецца з туману, то варта чакаць добрага ўраджайна лью і канопляў. *Дабравешчанне (Звешчанне).* Выкарыстоўваўся як Новы год у краінах Еўропы. «І птушка гнязда не кладзе». Прылёт бусла. *Гуканне вясны.*
- пт. Аляксей Цёплы.** «На Цёплага Аляксея рыба ідзе на нераст, карова на верас, а бортнік на хвою». Дзень рыбалова.

Красавік

- н. *Нядзеля Пальмова, Дар’я Вясення.** Адбелвалі палотны.
- п. Пачатак *Пахвальнага тыдня.** «Дзікая качка яйцом пахваліцца».
- с. Васіль Сонечнік.** «Васіль Сонечнік ледзяшы са стрэх здымае».
- ч. *Вялікі чацвер. Арына (Грына).** «На Арыну сей капусту ў расадніках».
- пт. *Пахвальная пятніца.** Мышці хлебных дзежак. *Камаедзіца.* Свята мядзведзя. *Бла-гавешнік.* Пярэдадзень свята.
- сб. *Пахвальная субота.** Не грывелі кроснамі, каб не грывеў гром. *Благавешчанне.* «Благавешчанне без ластавак – халоднае лета». Абрад «стралы».
- н. *ВЯЛІКДЗЕНЬ.** «Хрыстос уваскрос!» – «Сапраўды ўваскрос!»). (Быў Новым годам/летам найбольш у XIV ст.). **Вербніца.* «Вярба б’е, не я б’ю». *Благуста.* «На Благусту сій капусту».
- п. *Чысты (блакітны) панядзелак.** Пачатак **Белага (Вялікага, Страснага) тыдня.* *Матрона.* «На Матрону шчупак хвостом лёд

прабівае».

- а. *Чысты аўторак.** «У Чысты панядзелак і аўторак не можна ў хаце трымаць чаго-небудзь нечыстага, бо на людзей і на говадо нападуць паршы».
- с. *Дравяная страсць.** Мылі ўсё драўлянае.
- ч. *Чысты чацвер.** У лазню. Абрад “мышца дзежкі”.
- пт. *Чырвоная (Велікодная) пятніца.** Сялі гарох.
- сб. *Вялікая (Чырвоная) субота.** Фарбавалі яйкі. Канец Вялікага посту. *Прабуджэнне хатніка. Мар’я.* На Мар’ю – разводзі.
- н. *ВЯЛІКДЗЕНЬ. Палікарп.** Пачатак бяхлебніцы.
- п. *Другі дзень Вялікадня.** Хадзілі валачобнікі. «Першы дзень пірагі маюць, а сярэдні дзень пагуляюць, а апошні дзень выпраўляюць».
- Мікіта.** «Калі на Мікіту крыгаход, то няма ні клёву, ні лову рыбакам».
- с. *Градавая серада. Праводны, Мёртвы, тыдзень.**
- ч. *Вялікадне мёртвых (Наўскі чацвер).** Наведвалі могілкі.
- сб. Руф.** Руф рушыць снягі.
- н. *Праводная нядзеля.** «Ідзі, зіма, да Кучава, як ты нам надакучыла”.
- п. *Радунічныя Дзяды. Юры (Ежы). Войцах.** «Святы Вайцеху выпусціў жаўранка з меху».
- а. *Радаўніца.** «На Радаўніцу да абеду пашуць, па абеду плачуць, а к вечару скачуць». *Аніп* – ахоўнік зубоў.
- с. Марк.** «Дождж на Марка, дык зямля як шкварка».
- сб. Пуд.** Калі Руф рушыць снягі, то Пуд пугае.
- н. Арына.** «На Арыну сей капусту».
- п. Зосім** – ахоўнік пчол. *Андрыянава ноч.* Варажылі на каноплях: «Святы Андрэю, канпелькі сею».

Травень

- а. Кузьма.** «Май Кузьма з морквінай сустракае, а Пахом з гурком».
- сб. Ляльнік.** Свята Лялі – дачкі Лады.
- н. Юр’е.** Свята жывёлы. «Як дождж на Юр’я – хлеб будзе і ў дурня». Абрад «страла».
- п. Пачатак *Пераплаўнага, Чарвівага, тыдня.** Не трэба садзіць, бо заядуць чэрві. *Алісей.* «Прышоў Алісей – авёс пасей». *Бабскія розбрыкі.* Скокі жанчын і качанні па зямлі дзеля ўрадлівасці.
- а. Марк. Станіслаў.** «Сей лён на Станіслава – вырасце як лава».
- с. *Пераплаўная, Градабойная, серада.**
- ч. Ярылавіца.** Свята Ярылы.
- пт. Пранціш.** Які дзень, такое і лета.
- н. Якуб.** «На Якуба грэе любя».
- пн. Макарай.** Абрады ля вады.
- а. Бары.** Апякун поля і жывёлы.
- ч. *Ушэсце.** Унебаўшэсце пана Езуса.
- сб. Антоній.** «На Святы Антоній сей авёс для коней, а як удасца дык і прадасца».

- п. Іван Веснавы.** Апякун земляроба. «На Івана каласок, а на Пятра піражок».
- а. Мікола Веснавы.** Свята пастухоў. *Алёна.* «Сей лён на Алену – вырасце па калена».
- ч. *Ушэсце.** Дзень агляду жыта. Абрад «страла». *Макей.* «Мокра на Макея – і лета не прасушыць...» *Кірыла і Мяфод.*
- н. *Сёмуха, Тройца.** Свята зеляніны. *Сідары.* «Прышлі Сідары – прышлі і сіверы». **Градабойцы (Ледавіты дзень).*
- п. Пахом.** «Святы Пахом павее цяплом». «Сей агуркі на Пахом – будзеш насіць мяхом».
- а. Мадалена.** «Мадалена зязюлька прысылае».
- ч. Шэсце дзеў.** «Лён сей позні на Шэсце дзеў». *Канпелька Матруна.* «Канпелька Матруна ў зямлю махнула». *Фядот.*

Чэрвень

- сб. *Сёмушныя Дзяды, Духавая, Зялёная субота.**
- н. *Сёмуха (Тройца, Зялёныя святкі).** Культ продкаў і расліннасці. «Павядзём Куста пад гай зялёненькі...». *Алёна, Ульяна.* Дзень ільну.
- п. *Русальніца. Гранны тыдзень.** Праводзіны вясны. «На Граннай нядзелі Русалкі сядзелі...». *Васіліск.* «Ад Васіліска і салавей блізка».
- а. *Конскі Вялікдзень.** Свята коней. *Дзень Ефрасінні Полацкай.*
- с. *Градабой (Серада Русаль).** Засцерагаліся ад граду. Здабывалі агонь з ясеня.
- ч. *Божае цела. *Наўская Тройца.** Памінанне. **Абліваха.* Абліваліся вадою, каб пайшоў дождж. *Ян.* «Рой перад Янам – пчалар будзе панам».
- н. *Русальчыны розыгры.** Засцерагаліся русалак.
- п. *Пятроўка Галадоўка** (да 11 ліп.). «Стары хлеб паелі, а новага не нажалі”.
- с. Ерамей. Антоній.** «Антоні, аддай коні».
- ч. *Дзевятнік.** Перавод уніятаў у праваслаўе. *Юстын і Харытон.* «Юстын цягне ўверх каноплі, а Харытон – лён».
- пт. *Дзевятуха.** Свята ад навалніцы.
- с. Дзень (19-22) астранамічнага сонца-стаяння.** Даўжыня дня – 17.08 гадз., усход – 4.37, захад – 21.45. Маладзік (19.06).
- ч. *Дзясятнік.** «Дзясятнік гнаі возіць”. *Тодар.* «На Тодара раса – канпель паласа».
- пт. *Дзясятка.** Косы точыць. Жыта паспявае. *Кірыла.* На Кірылу з усёе моцы Зямля імкнецца да Сонца.
- сб. Купала.** У старажытнасці – Новы год/лета, прыпадала да дня сонцастаяння.
- н. Ян Купальны.** «Сонца грае».
- п. Анапрэй.** «Хто на Нупрэя пасее грэч, той будзе бліны печ».
- а. Акуліна Грачышніца (Задзыхвост).**
- ч. Амос.** «Прышоў Амос – цягне ўгору авёс»
- пт. Пятрок.** «Да Пятра зязюльцы кукаваці». «Прышоў Пятрок – апаў лісток, прыйдзе Ілья – ападуць і два».
- сб. Данат.** «Святы Данат коскі точыць, сяно косіць».

Ліпень

- ч. За тыдзень да Пятра садзілі рэпу на Смаленічыне.**
- пт. Купале.** Свята Сонца і каханья.
- сб. Іван Купала.** «Учора была Купала, а сёння Іван».
- а. Самсон Сенагной. Сем братоў.** «На Самсона дождж – сем тыдняў то ж». «Сем братоў варожаць, колькі тыдняў пагоды».
- с. Канец Пятроўкі.**
- ч. Пятро.** Свята заканчэння Купалля. «Да Пятра дзеўка хітра, а на Пятры – хоць твар ёй падатры».
- пт. Паўпятро.** Дзень талакі. *Сымон.*
- сб. Кузьма і Дзям’ян.** Свята кавалёў. «Святы Пятро жыта спеліць, Св. Кузьма сярпы робіць, а Св. Дзям’ян сена грабе».
- а. Андрэй.** «Авёс у світцы, а на грэчцы і кашулі няма». «Андрэй усіх мудрай».
- с. Свята Месяца.** «Месяц гуляе».

21. **сб. Казанская.** «Будзеш вазіць сена на Казанскую, то гумно да другое Казанскае не дастаіць». **Градавы дзень.** Засцерагаў ад нябесных стыхій, ад хвароб вачэй і галавы. **Пракоп.** «Пракоп бок прыпёк». **25. с. Якуб.** «На Якуба хлеба поўна губа», «Які Якуб да паўдня, такая да снежна зіма».

26. **ч. Гаўрылей.** Засцерагаліся, каб град не пабіў каноплі. **Ганна.** «Свята Ганна снапы кладзе», «Калі на Ганну раніца халодная, то і зіма будзе ранняя і халодная».

29. **н. Афінаген.** Заціхаюць птушкі. **Серпавіца, Шыпілінка** (пятніца перад Іллёю). Дзень «забурывання» сярпоў, падрыхтоўкі да жніва. «Шыпілінка ў кузню ідзець сярпы зубіць».

Жнівень

1. **с. Макрыны.** «Глядзі восень па Макрыні», «Калі ў дзень Макрыны дождж, то ўсё лета і восень будзе мокра, а калі суха, то восень сухая».

2. **ч. Ілля.** Свята дажджоў і навальніц. «Ілля нарабіў гнілля», «Укінуў у воду кусок льда», «Да Іллі ўсё і пад кустом сохніць, после Іллі – і на кусту не сушыць».

4. **сб. Мар'я (Магдалена).** «Магдалена – вады па калена».

6. **п. Спас. Барыс і Глеб (Барыс Палікоп).** «На Глеба і Барыса хлеба напарыся і за раллю бярыся», «Святы Барыс снапы зносіць, Святыя Ганны дамоў возыць».

7. **а. Ганны.** «Святыя Ганны бабкі стаўляюць». **Макар.** «Макар налье ў рукаў».

9. **ч. Палікоп.** Дзень жніва. **Панцеляймон.** Лекар ад хвароб галавы. «З Панцеляе капуста пачынае ў качан завівацца», «Хто з Панцеляе працуе, таму не пашанцуе».

11. **сб. Лаўрыні.** «На Лаўрына спяшай да млына».

12. **н. Сіла.** «Хто на Сілу жыта пасее, у таго на хлеб надзея».

13. **п. Спасаўскія запускі.** Пярэдадзень Спасаўскага посту.

14. **а. Макавей, Першы Спас, Мядовы Спас.** Свята маку і мёду. **Спасаўка.** Пост да 28 жніўня.

15. **с. Базыль.** «Базыль авечкам воўну дае». **Прачыстая, Зельная.** «Прыйшла Прачыста – стала поле чыста».

16. **ч. Антоны Віхравей. Рох.** «Кірмаш на паненак».

17. **пт. Аўдоця Сенагнойка.**

19. **н. Яблычны Спас.** Свята садавіны.

23. **ч. Лаўрэн** – свята млынара.

24. **пт. Баўтрамей.** «Святы Баўтрамей высылае буслоў па дзяцей». «Прыйшоў Баўтрамей – жыта на зіму сей».

27. **п. Міхей.** «Лёгка вецер у гэты дзень – будзе пагодлівая восень, моцны – дажджлівая і халодная».

28. **а. Прачыстая.** Свята ўраджаю.

29. **с. Трэці Спас.** Свята хлеба. «Па Трэцім Спасе трымай рукавіцы ў запасе». **Ян Сценцель.** «Ян па лета прыйшоў і ўжо восень знайшоў», «А Ян Сценцель руней сцеліць».

30. **ч. Міроны Ветрагоны.**

31. **пт. Флор і Лаўр (Храл і Ягор'е).** Свята коней. «На Храла і Ягор'я ня ткуць і ня пашуць».

Верасень

5. **с. Луца.** «Сей на Луца – будзе жыта купа».

7. **пт. Баўтрамей.** «Жыта на зіму сей».

8. **сб. Другая Прачыстая.** «Меншая Прачыста – канчай сеяць начыста».

10. **п. Мацей.** Абаронца ад п'янтва.

11. **а. Калінавік (Іван Крываўнік).**

13. **ч. Кіпрыян.** Журавель збіраецца ў вырай.

14. **пт. Сымон.** (1 вер. Новы год/лета ў ВКЛ з канца XV ст.). Абрад «жаніцьбы коміна». **Узвіжанне.** Закрыванне зямлі. **Бабіна лета** (і ў іншыя дні).

19. **с. Цуды (Міхал).** «Міхал з поля спіхаў».

21. **пт. Багач (Нараджэнне Божае Маці).** Свята заканчэння ўборкі зерневых. Засідкі.

24. **п. Тадора.** «На Тадору ўсякае лета заканчваецца».

25. **а. Раўнадзенства. Дзень астранамічнай восені.** Усход – 7.01, захад – 19.00.

26. **с. Стаўроўскія Дзяды.**

27. **ч. Звіжанне.** Свята закрывання зямлі на зіму. Гадзюкі збіраюцца ў кучу.

29. **сб. Міхал.** «Калі на Міхала з поўначы вецер вее, то не май на надвор'е надзеі». **Сіцыян.** «Святы Сацыян да ланы пасцілаў»

Кастрычнік

2. **а. Зосім.** Журавіны на Зосіма ўздываюцца – мароз на Пакровы ўдарыць.

3. **с. Астан (Астаф'я).** Прыкметы па ветру.

4. **ч. Пранцішак (Францішак).** «На Пранцішка зярнят шукае ў полі мышка».

8. **п. Сяргей. Жалезны тыдзень.**

9. **а. Іван Шапгун (Іван Кураед, Багаслоў).** Шапталіся свахі пра нявест.

14. **н. Пакровы (Трэцяя Прачыстая).** Вясельная пара. «Свята Пакрова, пакрый зямельку лісточкам, а галоўку – вяночкам». «Пакровы – зарыкалі каровы».

21. **н. Трыфан, Палагея.** «Трыфан кажух латае, Палагея рукавічкі вяжа». **Зміцер.** «Зміцер зямлю выцер, на груды пабіў, каб ніхто не хадзіў».

25. **ч. Марцін** – свята млынароў. Млынары частаваліся на каменным крузе гусяцінай.

28. **н. Сымон і Юда.** «Сымон з Юдаю працу ў полі канчаюць, хаты аглядаюць».

29. **п. Лонгін.** Збавіцель ад хвароб вачэй. **Параскева Пятніцкая.**

30. **а. Паклоны.** Адбівалі паклоны пакутніку Андрэю Крысцкаму.

31. **с. Лука.** «Хто сее да Луці, не будзе мець ні хлеба, ні мукі». Дзень іканапісцаў. **Юльян** – ахоўнік дзяцей.

Лістапад

1. **ч. Усе святыя.** Памінальны дзень у католікаў.

2. **пт. Задушны дзень.** Памінальны дзень.

3. **сб. Змітраўскія Дзяды. Асяніны.** «Святыя Дзяды, завём вас...».

4. **н. Казанская.** «Хто на Казанскую жаніхаецца, той не пакаецца».

8. **ч. Зміцер.** «Да Змітра дзеўка хітра». Канец надзеі выйці замуж у гэтым годзе.

9. **пт. Тооар.** «На Тадора поўна камора».

10. **сб. Параскі.** Апякунка жанчын і рукадзелля.

11. **н. Настуся.** Настуся стрыжэ авечкі. **Марцін.** Свята млынароў. Мядзведзь кладзецца ў бярогу.

12. **п. Артошка.** Пачатак прадзення.

14. **а. Кузьма-Дзям'ян.** Апякун земляробства, кавалёў і вяселля.

21. **с. Міхайлаў дзень.** Абаронца ад грому. Мядзведзі ідуць у спячку.

22. **ч. Матрона.** «З Матроны становіцца зіма».

24. **сб. Хвёдар Студзенец.** «Хвёдаравы вятры галоднымі ваўкамі скуголяць».

25. **н. Іван Міласцівы.** Дзень падарункаў. **Кацярыны.** «Кацярына забрала лета».

27. **а. Юстыніян. Піліп** – пярэдадзень Піліпоўскага посту (да 7 студзеня).

28. **с. Піліпаўка** – перадкалядны пост.

29. **ч. Мацей.** «На Мацея зіма пацее».

30. **пт. Андрэй.** Дзівочае свята.

Снежань

2. **н. Адвент.**

4. **а. Увядзенне.** Водзяцца ваўкі. **Барбара.** «Барбара ноч урвала, а дзень надтачыла».

5. **с. Пракоп.** «Прыйдзе Пракоп хмуры – раскапае гурь». **Савы.** «Барбара мосціць, Сава цвікі войстрыць, а Мікола прыбівае».

6. **ч. Матрыхваны.** Не пралі. **Мікола.**

7. **пт. Кацярыны.** «Забрала край лета».

9. **н. Юр'е Зімовы.** Юра мосціць. **Ганны.** «Ад Ганнаў да Каляда два тыдні і два дні».

13. **ч. Андрэсы, Андрэйкі.** Варажылі.

14. **пт. Навум.** «Навум наставіць на вум». Пачыналі вучыцца.

17. **п. Варвары.** «Мікола і Варвара ноч урвалі».

18. **а. Савы, Міколін бацька.** «Сава мосце, а Мікола гвоздзе».

19. **с. Мікола Зімовы.** «Без Міколы небывае ні зіма, ні лета». «Мікола марозам гвоздзіць».

21. **пт. Зімовае сонцастаянне.** Даўжыня дня 7.23, усход 8.26, захад 15.49.

22. **сб. Ганны.** «Ганкі – сядайце на санкі».

24. **п. Пасная куця.** Пачатак Каляда (да 6 ст.)

25. **а. Спірыдон Сонцаварот. Божае Нараджэнне.**

26. **с. Сцяпан.** «Кожны сабе пан».

31. **п. Марк.** «Марка да Варка – няхай будзе парка». **Багатая куця. Сільвестр.**
Алесь Лозка.

СПАДЗЯВАЦА НА СЯБЕ?..

11 студзеня ў Магілёўскім універсітэце імя Аркадзя Куляшова адбылося «Беларускае пяціборства-ХІ». Гэтае інтэлектуальнае спаборніцтва для старшакласнікаў з 2001 года ладзіць абласная арганізацыя ТБМ пры падтрымцы універсітэта. Пазмагацца за прызы пяціборства на гэты раз з'явіліся 30 навучэнцаў школ, гімназій і ліцэяў Магілёўшчыны, пераважна з Магілёва і Бабруйска.

Перамагла Наста Жыркевіч, дзесяцікласніца гімназіі № 3 Бабруйска. Наста ўдзельнічае ў пяціборстве ўжо трэці раз і кожны раз паспяхова. У 2010 годзе яна, тады яшчэ васьмікласніца (а звычайна ў пяціборстве бяруць удзел навучэнцы 9-11 класаў), паказала выдатны вынік і заняла I месца. Праз год да першага месца ёй нечага не хапіла, заняла II месца. На гэты ж раз зноў вярнула сабе I месца. У яе былі вышэйшыя балы ў трох намінацыях: па матэматыцы, гісторыі Беларусі і роднай мове. Першае зразумела, бо Наста – неаднаразовая пераможца абласных матэматычных алімпіяд. А астатняе – гэта ўжо асабістыя памкненні (ці, магчыма, гены продкаў агукаюцца).

На II месцы адзінаццацікласніца той жа гімназіі Алёна Храпко. Тодам раней Алёна паднялася толькі на шостае месца. Зараз палепшыла вынік, дзякуючы выдатным развязкам матэматычных задач і някепскай мове. Можна сказаць цёплае слова настаўніцкаму калектыву гэтай гімназіі, таленавіта працуюць.

III месца заняў васьмікласнік з вёскі Пудаўня Дрыбінскага раёна Ягор Лаўрэнаў. Матэматыку яму выкладае маці і, як бачым, выкладае добра, бо найперш высокія балы за матэматыку ўзялі хлопца на высокае месца.

Усе тры прызёры атрымаюць у дадатак адмысловыя прызы за лепшыя развязкі матэматычных задач, а Наста – яшчэ адмысловыя прызы за лепшы адказ на пытанне з гісторыі і за лепшую мову.

Бабруйская каманда з шасці чалавек і на гэты раз перайграла спаборнікаў абласнога цэнтры, якіх было сямнаццаць. Магілёўцам дастаўся толькі адмысловы прыз за лепшы адказ на пытанне з прыродазнаўства, яго атрымае Антон Масляноў з абласнога ліцэя № 3, якому не хапіла некалькіх балаў, каб заняць трэцяе месца.

Аналізуючы працы сёлетніх пяціборцаў, можна адзначыць, што ў параўнанні з мінулагоднімі палепшыліся вынікі толькі ў матэматыцы, усе астатнія балы сталі ніжэй або на тым жа ўзроўні. Валоданне роднай мовай прыблізна такое ж – адна памылка на 10-15 слоў. Перад пачаткам спаборніцтва прадстаўнік аргкамітэта папрасіў падняць рукі тых, у каго адзнакі па беларускай і рускай мовах аднолькавыя. Паднялі рукі 26 з тры-

Наста Жыркевіч, 1-е месца

Алёна Храпко, 2-е месца

Ягор Лаўрэнаў, 3-е месца

цаці чалавек. «А зараз няхай падымуць рукі тыя, хто сам лічыць, што ведае гэтыя мовы аднолькава.» Тут паднялі рукі толькі тры чалавекі. Вучні самі разумеюць фальш выстаўленых ім высокіх адзнак па мове.

Вельмі нізкія балы атрымаліся ў намінацыі «літаратура». Спаборнікам прапаноўвалася па верлібрах паэта і фрагментах яго біяграфіі распознаць Максіма Танка, стагоддзе якога будзем адзначаць у гэтым годзе, і, як бы зазірнуўшы ў душу гэтага чалавек, дапоўніць прапушчаныя радкі верлібраў. Назвалі Максіма Танка два спаборнікі і пяцёрым удалося пранікнуць у сутнасць аднаго з чатырох верлібраў, больш-менш трапна дапоўніць яго прапушчаныя радкі. За поўны і правільны адказ на гэтае пытанне спаборнік мог атрымаць 50 балаў. Агульнымі намаганнямі на зборалі 35 балаў з магчымых 1500.

Тут варта задумацца. Не чытаць твораў лепшых пісьменнікаў, паэтаў сваёй краіны – гэта значыць губляць духоўную сувязь з мінуўшчынай, з зямлёй, на якой нараджаўся, раслі, гадаваліся, жылі, працавалі, мыслілі і стваралі продкі, гэта значыць – губляць свае карані. Без такіх сувязяў, без гэтых каранёў чалавек становіцца слабым, безабаронным, як той смоўж, які рату-

ецца, схаваўшыся ў ракавіне і адасобіўшыся ад усяго свету.

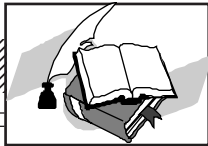
Спраўды,
Ты яшчэ толькі
намёк на чалавека,
Калі ва ўсім спадзяецца
на маці;
Ты яшчэ – чвэрць чалавека,
Калі ва ўсім спадзяецца
на дружбу;
Ты толькі – паўчалавека,
Калі ва ўсім спадзяецца
на любоў,
І толькі тады
становіцца чалавекам,
Калі ...

Якую думку заклаў паэт у апошні радок? І нашы смоўжыкі пагалоўна адказваюць: «...Калі спадзяецца на сябе».

А што ж у аўтара?
І толькі тады становіцца чалавекам, Калі ўсе могуць спадзявацца На цябе.

Магчыма, хаця б гэтыя трыццаць небесталаных маладых людзей, прачытаўшы думку паэта ў нашым аркушы з адказамі (такі аркуш кожны ўдзельнік атрымоўваў па заканчэнні спаборніцтва), здзівяцца, збянтэжацца і задумаюцца. І пацягнуцца квола карэньчык да нашай зямлі, да нашай духоўнасці... Дай Бог!

Міхась Булавацкі, Магілёў.

Ірыне Міхайлаўне Быкавай – 85

Гарадзенскай “Бацькаўшчыне” – 20 гадоў

13 студзеня споўнілася 85 гадоў Ірыне Міхайлаўне Быкавай – жонцы народнага пісьменьніка, публікатару яго літаратурнай спадчыны.

Тое яе жыццё, якое было ў Ірыны Міхайлаўны да 22 чэрвеня 2003 года, ужо зрабілася часткай біяграфіі Быкава. Некалькі дзесяцігоддзяў побач з Васілём Уладзіміравічам – і не проста жонка, каханая жанчына, але і дарадца, і першы чытач ягоных твораў (Ірына Міхайлаўна валодае выключным густам, і хачу яшчэ раз прыгадаць ягоныя словы, якія аднойчы ўжо цытаваў: “Ірына Міхайлаўна... стала першым і дужа прызірлівым крытыкам усяго многа напісанага. Цяпер я ёй за тое вельмі ўдзячны, хаця тады часам і крыўдзіўся”). Між іншым, рукапісы для часопісаў і выдавецтваў звычайна друкавала на машыцы менавіта яна.

А потым, калі Васіль Уладзіміравіч адышоў у Вечнасць – пачалося жыццё ў імя Быкава, і тое, што зрабіла Ірына Міхайлаўна дзеля ягонай памяці – не зрабіў ніхто. Найперш маю на ўвазе творчую спадчыну пісьменьніка.

Падрыхтоўка неапублікаваных тэкстаў да друку, упарадкаванне архіву, зборанне эпістальнай спадчыны – гэта было б вялікай і пачэснай працай нават пры ўмове, калі б ёй дапамагалі дзяржаўныя інстытуты і акадэмічныя інстытуты. Так было і было ў дэмакратычнай дзяржаве, якая шануе сваіх геніяў. Але дзяржава “ўмыла рукі” (а можна сказаць іначай – дзякаваць Богу, не чапае сваімі лапамі спадчыну Быкава). У кожным разе, тое, што зрабіла Ірына Міхайлаўна за гэтыя амаль дзесяць гадоў без Быкава і дзеля Быкава – літаратурны вычыны.

Без яе не было б ні публікацыяў “Дзеяслове”, ні Поўнага збору твораў, тамы якога яшчэ працягваюць выходзіць, ні шмат якіх перадачаў на хвалях Радыё ... – менавіта Ірына Міхайлаўна запі-

сала, захавала для нас аўтарскае чытанне некаторых быкаўскіх твораў.

Жадаем Вам, Ірына Міхайлаўна, здароўя і доўгіх гадоў, і спадзяемся на далейшае супрацоўніцтва.

Сяргей Навумчык.

Таварыства беларускай мовы далучаецца да віншаванняў і добрых зычэнняў!

З юбілеем, шануюная Ірына Міхайлаўна!

У Гайнаўцы праходзіць XVIII Алімпіяда па беларускай мове

18-ты раз вучні сярэдніх школ Польшчы прымаюць удзел у Алімпіядзе па беларускай мове. У памяшканні Гайнаўскага ліцэя з дадатковым вывучэннем беларускай мовы праходзіць другі этап алімпіяды, у якім прымаюць удзел 47 ліцэістаў з Белагога, Бельска Падляскага ды Гайнаўкі.

На пісьмовай частцы вучні маюць да выбару чатыры тэмы, тры з якіх прысвечаны творчасці Максіма Танка. Па словах старшыні галоўнага камітэта Алімпіяды па беларускай мове прафесара Аляксандра Баршчэўскага, творчасць Максіма Танка аб-

рана вядучай тэмай алімпіяды не выпадае.

Першая прычына – гэта гадавіна з дня нараджэння паэта, а другая – гэта тое, што ён часткай свайго жыцця арганічна звязаны з Польшчай. Да 1939 года ён жыў у Польшчы, вучыўся ў Польшчы, нават сядзеў у турме ў Польшчы. І мне здаецца, што гэта была добрая ідэя ўшанаваць памяць Максіма Танка, абіраючы яго творчасць вядучай у сёлетняй алімпіядзе.

Пасля пісьмовай часткі вучні здаюць таксама вусны іспыт. Вынікі раённага этапа алімпіяды будуць вядомыя

пасля праверкі пісьмовай працы. Цэнтральны этап алімпіяды пройдзе 15 сакавіка.

Наталія Герасімоў, Гайнаўка.

ГА “ТАВАРЫСТВА БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ ІМЯ ФРАНЦІШКА СКАРЫНЫ”
МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
Дзяржаўная ўстанова “Нацыянальны гістарычны музей Рэспублікі Беларусь”

ІНФАРМАЦЫЙНАЕ ПАВЕДАМЛЕННЕ

Запрашаем прыняць удзел у рэспубліканскай навукова-практычнай канферэнцыі

“Сучасны стан беларускага крязнаўства і валанцёрскі рух”

16 красавіка 2012 г., г. Мінск

Праблемнае поле канферэнцыі:

1. Тапаніміка як складовая частка крязнаўства.
2. Ахова і выкарыстанне помнікаў гістарычна-культурнай спадчыны: досвед і перспектывы развіцця.
3. Валанцёрскі рух на адбудове помнікаў архітэктуры.
4. Фармаванне турыстычнага іміджу краіны праз папулярызацыю крязнаўства.
5. Лінгвістыка як аспект крязнаўства.

Для ўдзелу ў канферэнцыі неабходна да 16 сакавіка 2012 г. высласць на адрас аргкамітэта заяўку з указаннем прозвішча, імя, імя па бацьку, месца працы і пасады, вучонай ступені і вучонага звання, тэмы даклада, адраса, тэлефона, e-mail), а таксама тэкст даклада (электронны варыянт і экзэмпляр на паперы).

Плануецца выданне зборніка публікацый канферэнцыі. Патрабаванні для публікацыі: аб’ём тэкста – да 5 (пяці) старонак фармата А4, праз 1 інтэрвал, шрыфт Times New Roman 14. Усе палі па 20 мм. Спасылкі па тэксце даюцца ў квадратных дужках, напрыклад, [3, с. 10]. Пасля тэкста прыводзіцца спіс літаратуры ў адпаведнасці з патрабаваннямі ВАК. Зборнік плануецца да выдання на кастрычнік 2012 г.

Аргкамітэт: 220034, г. Мінск, вул. Румянцава, 13, ГА “Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны”, siadziba@gmail.com.

20-годдзе споўнілася знакамітаму на Гарадзеншчыне хору беларускай духоўнай музыкі “Бацькаўшчына”. Не адно пакаленне чула нацыянальнай творы ў выкананні гэтага калектыва.

Духоўная ды патрыятычная музыка вабіць людзей розных палітычных, рэлігійных перакананняў, а таксама запал яго бязменнага кіраўніка – Веры Кунцэвіч. Яна сама не здолела адказаць на пытанне: у чым сакрэт даўгажыхарства калектыву?

– Не ведаю, шчыра кажучы, проста я вельмі люблю гэтую працу, мне баліць пра тое, што робіцца на радзіме. Я хачу, каб гучала мова маёй бабулі, маёй мамы. Я хачу, каб дзеці мае гаварылі па-беларуску. Таму што, гэта такая прыгажосць – беларуская мова, беларускія песні, іншыя такіх няма. Калі мы ездзілі па Еўропе, слухачы гадалі: польскія – не польскія, украінскія – не украінскія, рускія – не рускія. Пыталіся: хто вы? Мы кажам: беларусы. Гэтая культура – яна невялікая. Але такая зырка зорачка. І я пакуль буду жыць, не магу закрыць рот. Я не магу, каб усё гэта згінэла, каб усё гэта згінэла.

У адным з найбольш камерных храмаў цэнтра Гародні – Люцэранскай царкве канцэрт “Бацькаўшчыны” сабраў аншлаг. Павіншаваць юбіляраў прыйшлі прадстаўнікі нацыянальнай і творчай інтэлігенцыі. Сярод іх прадстаўнікі грамадскіх арганізацыяў Беларусі. Сумесна з Бацькаўшчынай выступілі калегі: калектывы “Глос з-над Немна”, “Зарачанскія крынічкі”, хор хлопчыкаў і дзяцюкоў СШ №3, мастацкім кіраўніком якога ізноў – Вера Кунцэвіч.

Віктар Парфёнка, Фота аўтара.

Выдавецтва “Галіяфы” заснавала новую кніжную серыю

Менскае выдавецтва “Галіяфы” ў новым годзе заснавала новую кніжную серыю. У ёй будуць выдавацца зборнікі пачаткоўцаў, якія наведваюць літаратурнае аб’яднанне “Вобла”, што працуе пры выдавецтве.

Дырэктар выдавецтва Зміцер Вішнёў паведаміў, што пачынаецца падрыхтоўка двух зборнікаў для гэтай серыі:

– У нас зараз новая серыя запускаецца, серыя літаб’яднання “Вобла”. Запланаваны дзве кнігі. Гэтая серыя будзе для дэбютантаў. Будзе кніжка Каці Макарэвіч (паэзія) і Аляксея Плячэнькі (проза). Вось гэтыя дзве кніжкі мы рыхтуем да друку.

Літаратурнае аб’яднанне “Вобла” імкнецца падтрымаць першыя крокі маладых аўтараў і дапамагчы раскрыць іх творчы

патэнцыял. Кіруе аб’яднаннем журналіст і літаратар Ігар Жалткоў.

Васіль Кроква.

Менскі хлебазавод № 3 выпускае новы гатунак хлеба з добрай беларускай назвай “Стары млын”.

Размова са старым шляхціцам

(Распавядае Хруль Іосіф Іосіфавіч, 1929 г. н., запісана на Вялікадзень 2010 г., працягласць запісу каля 3 гадзін. Запісаў, апрацаваў, пракаментываў і напісаў уводны артыкул Леанід Лаўрэш.)

Хруль герба Праўдзіц

Шляхціц гэтага роду **Лаўрын Хрулевіч** ўпершыню ўспамінаецца ў “Перапісе войска Вялікага Княства Літоўскага 1528 г.” сярод шляхты “двора гаспадарскага лідскага” у шэрагу тых, хто “того ж двора бояре, которые людей не маот сами повинни головами ку службе ехати”. Тое, што Лаўрын мае прозвішча “Хрулевіч” кажа аб тым, што ён сын Хруля і такім чынам мы маем права лічыць род Хрулёў лідскай шляхтай з XV ст.

Герб “Праўдзіц”

“Крестоприводная книга Великого Княжества Литовского 1655 г.” дае нам прозвішчы двух Хрулёў у Лідскім павеце: “*Валентин Савастьянов сын*” і “*Самойло Хриштопов сын*”, з якіх апошні з’яўляецца продкам аўтара гэтых успамінаў. Менавіта ён – **Samuel Chrul s. Krzysztofa** пачынае радавод Хрулёў які захоўваецца ў віленскіх архівах (F 391-1-509 „Rodowyd szlachecki Chrulow h. Prawdzic, pow. Lidzki”). Важна, што пра сына Самуэля Хруля – **Эліяша** у гэтым радаводзе пададзена інфармацыя, што свой маёнтак ён атрымаў ад бацькі ў 1677 г. Такім чынам калі Лаўрын Хруль ў 1528 г. не меў значнай маёмасці, дык ужо праз 130 гадоў, Самуэль Хруль у сярэдзіне XVI ст., меў маёнтак. Найбольш верагоднай магчымасцю для шляхціца значна палепшыць свой маёмасны стан была ўдалая

вайсковая служба.

У дадатку да гярбоўніка Кампара Несецкага Ян Бабровіч пісаў, менавіта што Стэфан і Казімір Хрулі ад лідскай шляхты падпісалі акт канфедэрацыі ў Алькеніках у 1700 г. і дадае, што даўня аўтары пра іх не пішучь. Аднак у якім сваяцтве быў Казімір з Самуэлем Хрулём, невядома.

У спісе лідскай шляхты за 1765 г. верагодным прадстаўніком апісванай галіны роду з’яўляецца **Юзаф** Хруль (верагодна Едкі), сярод яго суседзяў па Лідскай парафіі таксама фігуруюць Міхал і Леан Хрулі (з Калясішчаў), і Антон, Эліяш і Міхал Хруль з Чэхаўцаў.

Новыя расейскія ўлады адразу прызналі шляхецкі стан апісванай галіны роду Хруль. З “Конногационного реестра Виленского Дворянского Депутатского Собрания для записи утвержденных в дворянстве с 3.II.1798 г. по 20.I.1799 г.” даведваемся, што **Вінцэнт**у сыну **Юзафа** з пацэсіі Даўгялы шляхецкае паходжанне было пацверджана прывілеем ад 3.II.1798 г. Другі раз шляхецтва было пацверджана прывілеем ад 18.VII.1859 г. з інфармацыяй бачна, што пры канцы XVIII ст. род зноў страціў маёнтак, і Вінцэнт стаў арандатарам. Але ўжо яго сын **Марцін** зноў становіцца ўладальнікам ладнага кавалка зямлі. Бо ў “Ведомости мелкопоместных дворян Лидского уезда утвержденных в дворянстве владеющих землею 1851 г. nr 109 s. 24.” (F 391-7-73) Марыяна Хрулёва (54 года) – удава **Марціна** з сынам **Марцінам** валодаюць 36 дзесяцінамі зямлі у Воўкавічах.

Неабходна дадаць, што у 1853 г. у Лідскім павеце жыў некалькі дзесяткаў збяднеўшых сямей Хрулёў, якія чакваюць пацверджання шляхецкага стану ад расейскага ўраду: іх - 12 сямей у Калясішчах і 8 - у Чэхаўцах, а Адольф Хруль, сын Паўла – у Лідзе, фурман паштовай станцыі. А ў 1864 г. (Zesr. 515, inw. 25, vol. 83 s.

Юзаф Хруль разам з унукам Вадзімам - магістрам інфарматыкі, дактарантам Каішлінскага тэхнічнага ўніверсітэта

433 Rewizska skazka rok 1864) месцічамі Ліды з’яўляюцца ўжо 5 сямей. На лідскіх гарадскіх могілках да нашага часу захаваліся магілы гэтых сямей. Каля 1880 г. у горадзе па вул. Віленскай з’явілася майстэрня Баяслава Хруля па вырабу помнікаў. Пасля смерці Баяслава майстэрня кіравала яго жонка Анэля Хруль з Малеўскіх.

Дзед аўтара ўспамінаў – **Марцін** сын Марціна (1820? – 1887) ёсць і ў спісе лідскай шляхты 1845 г. (Zesr. 391, inw. 9, vol. 20 s. 13). **Марцін** сын Марціна разам з жонкай **Эміліяй** валодалі 40 дзесяцінамі зямлі ў ваколіцах Едкі і Воўкавічы.

Акрамя Марціна, Марцін і Марыяна мелі сына **Віктара** які у сваю чаргу меў сына **Адама**, пра якога ўспамінае аўтар мемуараў. У спісе лідскай шляхты 1891 г. уладальнікам 25 дзесяцін зямлі ў ваколіцы Воўкавічы быў **Адам Хруль** (37 гадоў) з жонкай **Марыянай** з Даўгялаў (30 гадоў) сынам **Тэафілам** (7 гадоў) і трыма дочкамі, пазначана што гэта сям’я стала жыла ў Пагародна. У тым жа спісе ёсць родны дзядзька аўтара ўспамінаў **Ян Хруль**.

У 1911 г. у Радунскім дэканате пачаліся сур’ёзныя хваляванні з нагоды спроб летуанізацыі парафіі з боку часткі парафіян (у асноўным з Заба-

лаці) і часткі ксяндзоў летувіскага паходжання. Летувіская газета “Viltis” надрукавала вынікі апытанняў жыхароў Радунскай парафіі пра родную мову. З даследавання вынікае, што ваколіца Воўкавічы мела 6 хат, дзе жыло 25 чалавек, у гэтай ваколіцы шляхта назвала роднай мовай толькі беларускую, у адрозненні ад суседзяў, якія роднай лічылі і польскую (Kurjer Wilenski, 1911 - № 9(129)). А 11 лютага 1918 г. усе жыхары ваколіцы падпісалі зварот да польскага ўраду, у якім выказалі пажаданне жыць у польскай дзяржаве: “*Мы, паякі якія спрадвеку жылі ў ваколіцы Воўкавічы Радунскай парафіі... з дзеда – прадзеда былі, ёсць і будзем паякамі. Звяртаемся да Цябе, Дастойны Урад з просьбай уратаваць ад небяспекі. Немцы з летувісамі..., не пытаючыся волі народа..., ствараюць тут нейкую літоўскую дзяржаву... Мы жыхары гэтага краю не жадаем летувіскай дзяржавы а жадаем злучэння з нашай сапраўднай радзімай Польшчай*” (http://www.xxwiek.pl/dzien/1918-02-11/Wolkowicze_Prosha_mieszkanow_o_przytlaczenie_ziemi_litewskiej_do_Polski/9006).

Як бачым, чын генерала Люцыяна Жалігоўскага, які праз 2,5 гады ўтварыў “Сярэдняю Літву”, меў тут моцны падмурак.

Пра вялікі лідскі пажар 1891 г.

Пра гэты пажар¹ мне расказваў мой бацька (1880 г.н.). Гэты пажар пачаўся ад дома, які стаяў недалёка ад праваслаўных могілак². У гэтым доме дзеці гулялі з мышкай, мышка схавалася ў кастрыцы падпалілі, пачаўся пажар, які хутка перакінуўся на ўвесь горад. Праз некалькі гадзін на конях прыехалі тушыць пажар пажарнікі з Вільні. З-за дыму

нічога не было бачна, таму віленскія пажарнікі сталі на пачатку вуліцы Віленскай, якраз каля таго дома дзе пажар пачаўся. Яны спыталі ў людзей, ці праяма вуліца далей. Дазнаўшыся, што не зусім праяма, паехалі проста ў агонь і дым у цэнтр горада. Ліда выгарала тады ўшчэнт. Гарэла сутак двое, згарэла ўся Сувальская... Мне ў дзяцінстве было вельмі цікава, што на конях пажарнікі прыехалі Ліду тушыць з Вільні.

- *А дзе вучыўся Ваш бацька?*

- Ён вучыўся ў павятовай дваранскай вучэльні ў Лідзе. Ён застаўся без бацькі (майго дзеда) у 5 гадоў. Нейкіх падрабязнасцяў пра яго вучобу не ведаю.

Пра фальварак

- *А дзе жылі?*

- Сядзіба была харошая... Гумно было 40 аршын даўжыней.

- *Дзе гэта было?*

- Мой дзед (прыкладна 1840 г.н.) жыў у ваколіцы,

Хата Марціна Хруля ў Едках

ваколіца наша называлася Воўкавічы. Потым ужо бальшавікі ўсе некалькі ваколіц³ перахрысцілі⁴ ў Гейштафты. Гэтую сядзібу трэба было пабудваць! Потым яна перайшла майму бацьку, які доўгі час быў халасцяк. Сам ён практычна не працаваў фізічна. Трымаў дзвюх дзяўчат, двух хлопцаў, сам жыў у Воўкавічах.

- *Колькі было зямлі?*

У дзеда ў Воўкавічах недзе каля 70 гектараў ворыва. Але гэта не значыць што яна было адразу. У яго было гектараў 30 напэўна. Астатняе ён, дзве гаспадаркі, прыкупіў і атрымалася нешта пад 70. Яшчэ адна гаспадарка была ў Едках, яна так дасталася.

- *Як дзеда звалі?*

- Дзед Марцін... Жаніўся ён ужо ў гадах. Не меней 40 гадоў, відно па сям’і. Жонка ў яго была **Эмілія** Едкаўна, з роду Едак. У яе два брата былі.

І абодва працавалі ў Варшаве чыноўнікамі, мелі нейкую адукацыю. Абудва памерлі ад туберкулёзу ў сярэднім узросце халасцякамі, пахаваны ў Варшаве, і іх гаспадарка ў Едках засталася безпрыгляднай. А жанчыны ў той час не мелі права на спадчыну.

- *Былі праблемы?*

- Відаць, узгаднілі з юрыстамі, бо ён адтуль не хацеў выязджаць. Юрысты падказалі, што ў гэтым выпадку, калі ты туды ў Едкі паедзеш і будзеш там жыць, ніхто цябе не высяліць, і ніхто не адбярэ, інакш самыя дальнія сваякі скарыстаюцца гэтай гаспадаркай, толькі не ты.

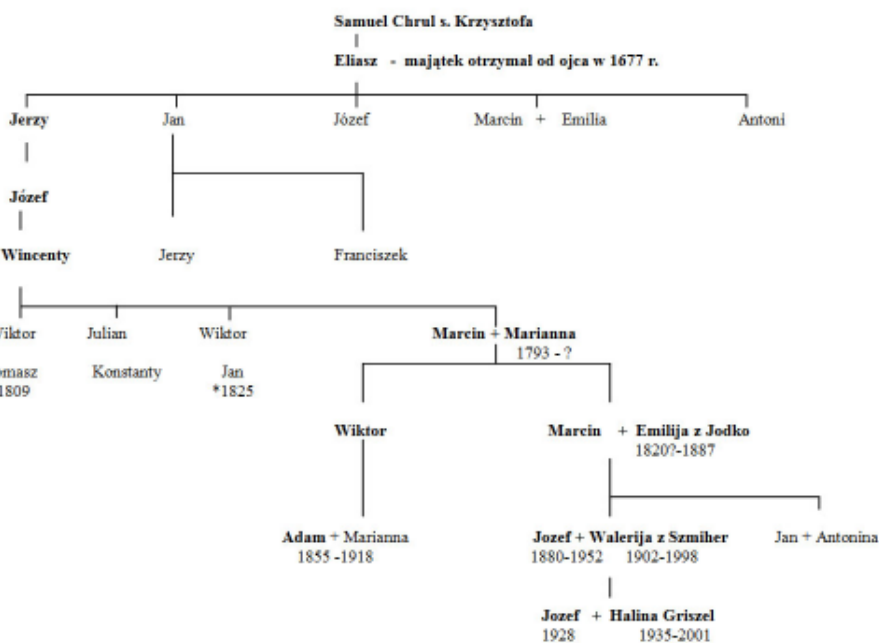
- *Так ён і з’ехаў з Воўкавіч у Едкі?*

- Так, ён быў ужо жанаты на **Эмілію**, у Воўкавічах у іх нарадзілася адна дочка... І яны пераехалі з адным дзіцем. І ён жыў у Едках гадоў 20, не меней. Пераехаў у Едкі каб пакінуць за сабой гэтую гаспадарку. Ён пабудоваў новую сядзібу ў Едках, другую пасля Воўкавіч. Для гэтага трэба быў час. Там пабудоваць і тут пабудоваць.

- *А пра сядзібу ў Воўкавічах, там было гумно ў 40 аршын, а што яшчэ? Дом?*

- Пра тую сядзібу я дакладна знаю, што там вось такое гумно было вялікае, канюшня была з вазоўняй, для кароў памяшканне, для авец, абораі яго называлі, што яшчэ... Свіран быў для збожжаа, ён быў двухпавярховы, і для такой гаспадаркі ён быў не малы, з балконам і... была не столь, а як называлі – заход. Добры быў свіран. Быў пабудаваны без шпльы. Сякерай рубленыя вуглы. Ніжні паверх – было 6 засекаў, ну такіх... да 3 тон кожны. І дом быў такі, як у Едках, вялікі, але ён згарэў. Стаяў ён у Воўкавічах трохі не ў тым месцы, дзе пазнейшы дом наш стаяў, на гэтай жа пляцоўцы, але метраў за 50 ад пазнейшага дома.

(Працяг у наст. нумары.)

Радавод роду Хруль, складзены Л. Лаўрэшам на матэрыялах Чэслава Малеўскага

¹Вялікі пажар 1891г. знішчыў 444 дамы і каля 600 нежылых будынкаў. Аднак гэты пажар прывёў да таго, што ў горадзе пачалі будавацца мураваныя дамы.

²Тагачасная вуліца Віленская, могілкі з царквой існуюць да нашага часу.

³Вуліца Віленская Сувальскай стала на пачатку 1920-х гадоў.

⁴12 кіламетраў на поўнач ад Ліды.

⁵Зараз ужо знікла і гэта вёска.

⁶Вёска за некалькі кіламетраў ад Ліды.

Згукі мінуўшчыны

Публічная бібліятэка XXI ст. выконвае мноства сацыяльна-значных функцый. Адна з іх – захаванне і адраджэнне нацыянальнай памяці. Гэта задача рашаецца не толькі за кошт прыросту кніжных збораў, але і дзякуючы збору, сістэматызацыі і захаванню дакументаў краязнаўчага характару.

Для захавання і папулярнасці лепшых культурных нацыянальных традыцый бібліятэкары выкарыстоўваюць розныя сродкі, у тым ліку музейныя формы (больш яркія, вобразныя, лёгкія для ўспрымання). Гэта павінна стымуляваць развіццё нацыянальнай самасвядомасці, замацоўваць веды аб мінулым і спрыяць гістарычнаму аптымізму.

Гэта роля бібліятэкі можа быць ацэнена як адна з важнейшых праяў яе місіі, сведчанне яе сацыяльнай запатрабаванасці.

Вывучаючы гісторыю свайго краю, бібліятэкары разам з друкаванымі і рукапіснымі крыніцамі, пачынаюць збіраць прадметы матэрыяльнай культуры. Такім чынам, у бібліятэках з'яўляюцца спатчатку невялікія тэматычныя выставы, якія ў выніку шматгадовай пошукавай работы папаўняюцца і паступова перарастаюць у сапраўдныя экспазіцыі, этнаграфічныя куткі і пакоі.

Краязнаўчая дзейнасць бібліятэк Лідскай ЦБС здзя-

Пакой "Спадчына"

сняецца на падставе Палажэння аб краязнаўчай рабоце бібліятэк Рэспублікі Беларусь і, адпаведна, Палажэння аб краязнаўчай рабоце бібліятэк Лідскай ЦБС.

Бібліятэкі Лідчыны выконваюць сваю ролю па вывучэнні і распаўсюджванні сярод насельніцтва гістарычна-краязнаўчых ведаў. Для гэтага бібліятэкары:

- старанна збіраюць і захоўваюць літаратуру па гісторыі, археалогіі, этнаграфіі, эканоміцы, культуры, літаратуры свайго краю і мясцовыя дакументы (выдадзеныя на тэрыторыі краю);

- найбольш поўна адлюстроўваюць краязнаўчыя дакументы ў краязнаўчым

даведачна-бібліяграфічным апарате (краязнаўчай карта-тэцы);

- складаюць і выдаюць бібліяграфічныя дапаможнікі, закладкі, буклеты;

- сумесна з іншымі ўстановамі і арганізацыямі складаюць летапісныя і біяграфічныя апісанні выдатных мясцін, знакамітых дзячоў і асобных значных падзей;

- арганізуюць работу краязнаўчых аматарскіх аб'яднанняў;

- выступаюць ініцыятарамі збору прадметаў матэрыяльнага характару: рэчаў хатняга побыту, вырабаў народных промыслаў, адзення, дакументаў і фотаздымкаў і інш., якія становяцца асновай музейных экспазіцый у бібліятэцы.

Кожная бібліятэка Лідчыны хоча быць адметнай. Самы багаты краязнаўчы фонд сярод сельскіх бібліятэк - у Бердаўскай. Ужо колькі год бібліятэкары вядуць летапісны вёскі "Мой край". Артыкулы з газет і часопісаў, ксеракопіі дакументаў, фотаздымкі аформлены ў шматлікія тэматычныя папкі і альбомы "Нашы краівыды", "Партрэт роднай зямлі", "Помні іх імёны, яны прайшлі дарогамі вайны",

"Бердаўка. Рэлігійнае жыццё: гісторыя, сучаснасць", "Бердаўская бібліятэка: гісторыя, сучаснасць", "Як мы працуем" (СВК "Бердаўка-Агра") і інш.

Стварэнне этнаграфічных пакояў лічыцца прэстыжным і спрыяе станоўчаму іміджу бібліятэкі, росту яе аўтарытэту не толькі сярод яе непасрэдных чытачоў, але і на ўзроўні раёна і вобласці. Важнае значэнне пры стварэнні такіх музейных экспазіцый мае асабістая зацікаўленасць бібліятэкара.

У гарадской бібліятэцы-філіяле №3, Дварышчанскай і Гарноўскай сельскіх бібліятэк музейныя экспазіцыі існуюць у выглядзе асобных

Пакой "Скарбы Бацькаўшчыны"

этнаграфічных пакояў "3 гісторыі вякоў і пакаленняў", "Спадчына" і "Скарбы Бацькаўшчыны".

Работа з экспанатамі прадугледжвае складанне актаў прыёмкі, падрабязнае апісанне прадмета, фіксаванне гісторыі дакумента і звязаных з ім паданняў, імя яго папярэдняга ўладальніка.

Сёння фонд этнаграфічных пакояў пры бібліятэках налічвае ад 40 да 90 экспанатаў. Гэта кухонны посуд, адзенне, ручнікі, поспілки, даматканія ходнікі, прылады працы. Кожная калекцыя мае асаблівае значэнне не толькі ў колькасці экспанатаў, але і ў арганізацыі экспазіцыі, арганізацыі масавай работы. Так, напрыклад, у этнаграфічным пакоі гарадской бібліятэкі-філіяла №3 выдзелены дзве зоны: сялянскі і гарадскі побыт мінулага.

Супрацоўнікі бібліятэк арганізуюць экскурсіі для розных узроставых груп чытачоў. Для малодшых школьнікаў праводзяцца міні-ўрокі, курсы і віктарыны. Традыцыйнымі сталі мерапрыемствы да святаў беларускага народнага календара "Прыбярком наш велікодны стол", "Добры вечар, шчодры вечар", "Вялікі Спас ласункаў прыпас" і святы вёсак "Вёска – мая чараўніца"

Прэзентацыя каталога аўтографу Янкі Купалы

12 студзеня Дзяржаўны літаратурны музей Янкі Купалы запрасіў на ўрачыстае адкрыццё юбілейнага Купалаўскага года, у рамках якога адбылася прэзентацыя ўнікальнага выдання "Аўтографы першага народнага паэта Беларусі Янкі Купалы..."

Калекцыя аўтографу Янкі Купалы ўяўляе сабой унікальны ўзор творчай лабараторыі вялікага паэта і адносіцца да разраду ўнікальных культурных каштоўнасцяў... Сярод іх ёсць сапраўдныя рарытэты: рукапісны зборнік "Шляхам жыцця" (раней захоўваўся ў Беларускаму музеі ў Вільні), аўтографы пазм "Сон на кургане", "Бандароўна", камедыі "Паўлінка", ранніх вершаў паэта на беларускай і польскай мовах, асабістыя лісты і запісы.

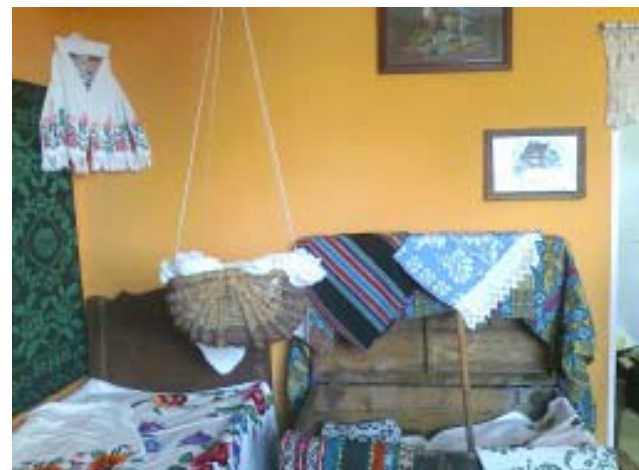
Культурная спадчына надзвычай уразлівая і безабаронная частка, нават спецыяльная атмасфера музейных сховішчаў не выраतोўвае яе ад натуральнага разбурэння. Асабліва гэта тычыцца пісьмовых крыніц. Галоўная небяспека для гэтых унікальных музейных прадметаў - час, які няўмольна разбурае паперу, на якой пісаліся геніяльныя радкі. Захаваць іх для будучых пакаленняў можна з дапамогай сучасных інфармацыйных тэхналогій. Менавіта ў гэтым заключаецца асноўная мэта дадзенага выдання.

Прэзентацыя каталога - першае з цэлага шэрагу знакавых мерапрыемстваў, якімі будзе пазначаны юбілейны год Песняра. Ва ўрачыстай цырымоніі адкрыцця бралі ўдзел: міністр культуры Павел Латушка, старшыня нацыянальнай камісіі Рэспублікі Беларусь па справах ЮНЕСКА Уладзімір Шчасны, старшыня Міжнароднага фонду Янкі Купалы Вячаслаў Рагойша. У зале прысутнічалі ўладзімір Содаль, Анатоль Бутэвіч, Леанід Левановіч, Навум Гальперовіч і іншыя. Агучыў іх Рэзанаў падараваў музею літаграфію.

Аляксей Шалахоўскі, гісторык, журналіст.

Пакой "3 гісторыі вякоў"

Пакой "Скарбы"

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Рэдакцыйная калегія:

Алена Анісім, Юрась Бабіч, Вінцук Вячорка, Юрась Каласоўскі, Грына Марачкіна, Леакадзія Мілаш, Максім Новік, Язэп Палубятка, Агасця Петрашкewіч, Аляксей Пяткевіч, Уладзімір Содаль, Станіслаў Суднік, Павел Сцяцко, Алег Трусаў.

<http://nashaslova.mns.by/>
<http://pawet.net/>

Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзенай інфармацыі

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.
231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.
Газета падпісана да друку 16.01.2012 г. у 10.00. Замова № 3.
Аб'ём 2 друкаваныя аркушы. Наклад 2000 асобнікаў.
Падпісны індэкс: 63865.
Кошт падпіскі: 1 мес.- 3100 руб., 3 мес.- 9300 руб.
Кошт у розніцу: па дамоўленасці.

Заснавальнік:

ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб рэгістрацыі № 908 ад 18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адрас рэдакцыі:

231293, Лідскі р-н, в. Даліна.

Адрас для поштовых адпраўленняў:

231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: naszaslova@tut.by